

Nghi lễ tạo lập kut mới *Ikak kut biruw* ᨀᩢ᩠ᨦᩈᩢ᩠ᨦ ᨀᩢ᩠ᨦ ᨀᩢ᩠ᨦ

Nghi lễ tạo lập kut mới *ikak kut biruw* ᨀᩢ᩠ᨦ ᨀᩢ᩠ᨦ ᨀᩢ᩠ᨦ theo phong tục là một nghi lễ có tính cách quy mô về hình thức tổ chức, được tổng hợp nhiều nghi lễ cũng như nghi thức gồm :

- 1./ Nghi lễ đồ nền nhà kut *tuh ram kut* ᨀᩢ᩠ᨦ ᨀᩢ᩠ᨦ ,
- 2./ Nghi lễ thánh tẩy đất đai lần 1 *balih tanâh* ᨀᩢ᩠ᨦ ᨀᩢ᩠ᨦ ,
- 3./ Nghi lễ dựng nhà kut *padeng sang kut* ᨀᩢ᩠ᨦ ᨀᩢ᩠ᨦ ,
- 4./ Nghi lễ lấy tượng đá kut *mak patau kut* ᨀᩢ᩠ᨦ ᨀᩢ᩠ᨦ ᨀᩢ᩠ᨦ ,
- 5./ Nghi lễ tạc tượng đá kut *Paoh patau kut* ᨀᩢ᩠ᨦ ᨀᩢ᩠ᨦ ᨀᩢ᩠ᨦ ,
- 6./ Nghi lễ giỗ tượng đá kut *patrip patau kut* ᨀᩢ᩠ᨦ ᨀᩢ᩠ᨦ ᨀᩢ᩠ᨦ ,
- 7./ Nghi lễ thánh tẩy nhà kut lần 2 *Balih sang kut* ᨀᩢ᩠ᨦ ᨀᩢ᩠ᨦ ,
- 8./ Nghi lễ dựng tượng đá kut *padeng patau kut* ᨀᩢ᩠ᨦ ᨀᩢ᩠ᨦ ᨀᩢ᩠ᨦ ,
- 9./ Nghi lễ giỗ tập trung *patrip talang tapuen* ᨀᩢ᩠ᨦ ᨀᩢ᩠ᨦ ᨀᩢ᩠ᨦ ,
- 10./ Nghi lễ giỗ đòn xương cốt *patrip hop glam* ᨀᩢ᩠ᨦ ᨀᩢ᩠ᨦ ᨀᩢ᩠ᨦ ,
- 11./ Nghi lễ đưa xương vào kut *ba talang tama kut* ᨀᩢ᩠ᨦ ᨀᩢ᩠ᨦ ᨀᩢ᩠ᨦ ,
- 12./ Nghi lễ mừng ông bà tổ tiên mới *auen ka muk kei baruw* ᨀᩢ᩠ᨦ ᨀᩢ᩠ᨦ ᨀᩢ᩠ᨦ ,
- 13./ Nghi lễ thánh tẩy lần 3 *balih patau kut* ᨀᩢ᩠ᨦ ᨀᩢ᩠ᨦ ᨀᩢ᩠ᨦ ,
- 14./ Nghi lễ cúng bái ông bà tổ tiên *talibat kut* ᨀᩢ᩠ᨦ ᨀᩢ᩠ᨦ ᨀᩢ᩠ᨦ ,

Nghi lễ với 2 mục đích chính : - Một là tạo lập kut mới thông qua các nghi lễ nêu trên. - Hai là đưa xương cốt những thành viên trong tộc họ quá cố đã làm đám tang thiêu vào một mối thành ông bà tổ tiên theo phong tục. Về tổ chức thì do tộc họ và các hộ gia đình trong tộc đóng góp tiền của và công sức thực hiện. Nghi lễ có định kỳ vào các tháng 3, 6, 8 và 10 Chăm lịch hàng năm. Nghi lễ với thời gian như nói ở trên và là một nghi lễ có tính cách quy mô từ ngày động thổ phát rừng đồ nền, làm nhà kut, thỉnh đá kut, tạo tượng đá kut, dựng tượng đá kut đến ngày đưa xương vào kut và sau cùng là lễ bái lạy ông bà tổ tiên. Nghi lễ với thời gian khá dài trên dưới 1 tháng tại khu đất tạo lập kut. Các nghi lễ thì vào các buổi sáng, trưa, chiều và tối trong các ngày. Theo phong tục ngày kết thúc là chính vào buổi sáng ngày thứ tư các ngày 2, 4, 6, 8, 10, 12 và 14 hạ tuần trăng trong các tháng nêu trên và phải là ngày chẵn không ky. Về địa điểm thì tại một gò đất của tộc họ ở ngoài làng.

Nghi lễ do cả sư *Po Adhia* ᨀᩢ᩠ᨦ ᨀᩢ᩠ᨦ hay phó cả *po Bac* ᨀᩢ᩠ᨦ ᨀᩢ᩠ᨦ chủ lễ và các thành phần chức sắc đồng hành lễ gồm : Chức sắc *ong kadhar* ᨀᩢ᩠ᨦ ᨀᩢ᩠ᨦ -

Chúc sà bóng *muk pajuw* អ្នក ប្រធាន - Chúc sắc thầy *basaih* វាងវាង - Chúc việc ông chủ nhà *ong po sang* ផ្ទះ ម្ចាស់ ,

Về thú vật và gia cầm thì có : 1 con dê *pabaiy* ត្រីបាយ cúng lạy ông bà tổ tiên vào ngày thứ tư và là ngày kết thúc, với 28 con gà *manuk* អាណ cho các nghi lễ gồm :

- 2 con gà cho nghi lễ cúng trình *manuk caoh laba* អាណ ដាច់ លា cho cả sư *Po Adhia* ដាច់ អាណ hay phó cả *Po Bac* ដាច់ ហ្នា chủ lễ.

- 3 con gà cho lễ nghi thánh tẩy đất đai lần 1 *balih tanâh* ហ្នា តាណា ,

- 2 con gà cho lễ nghi lấy tượng đá kut *mak patau kut* អ្នក តាណា កុត ,

- 2 con gà cho lễ nghi tạc tượng đá kut *Paoh patau kut* ដាច់ តាណា កុត ,

- 7 con gà cho lễ nghi giỗ tượng đá kut *patrip patau kut* តាណា តាណា កុត ,

- 3 con gà cho lễ nghi thánh tẩy nhà kut lần 2 *Balih sang kut* ហ្នា វា កុត ,

- 4 con gà cho lễ nghi giỗ hộp đựng xương cốt *patrip hop glam* តាណា អ្នក ,

- 2 con gà cho lễ nghi mừng ông bà tổ tiên *auen ka muk kei baruw* អ្នក អ្នក ហ្នា ,

- 3 con gà cho lễ nghi thánh tẩy lần 3 *balih kut* ហ្នា កុត ,

Về các món ăn trong nghi lễ gồm : Cơm *lisei* តាណា - Thịt dê *рилаow pabaiy* តាណា - Nước súp dê *aia tanut pabaiy* អ្នក តាណា តាណា - Canh môn *aia habai njem labua* អ្នក តាណា លា លា លា - Rau ghém *giaim* តាណា - Thịt gà *рилаow manuk* តាណា អាណ - Canh gà *aia habai manuk* អ្នក តាណា អាណ - Nước súp gà *aia rineng manuk* អ្នក តាណា អាណ - Mắm chấm *masin* អាណ - Nhúm muối hạt *sara* អាណ - Chè xôi *abu ndiép* អាណ អាណ - Bún *pei cuk* អាណ

Về các vật lễ khác thì có quả trứng gà *baoh manuk* អាណ , trầu cau *hala panâng* អាណ , rượu *alak* អាណ và nước trà *aia caiy* អ្នក . Với các loại bánh trái thì có : Bánh tét cặp *pei nung binah* អាណ ហ្នា - Bánh tét cây *pei nung ndaon* អាណ អាណ - Bánh *sakaya* អាណ - Bánh ít *pei dalik* អាណ - Bánh ngọt *ahar* អាណ - Trái cây *baoh kuyau* អាណ - Bánh tráng *pei cem* អាណ - Quả dừa *Baoh li-u* អាណ - Chuối *patei* អាណ - Hạt nổ *kamang* អាណ ,

Về nhạc cụ ca vũ thì có : Cây đàn nhị *abep* អាណ - Cái trống vỗ *Baranâng* អាណ - Cái chiêng *céng* អាណ - Các điệu vũ của *muk pajuw* អ្នក ប្រធាន - Các bài kinh thánh tẩy *bac balih* ហ្នា của tăng lữ *pasaih* វាងវាង - Bài kinh khai mắt thần *yang pakak mata yang* អាណ អាណ អាណ của tăng lữ *pasaih* វាងវាង - Các bài hát công ơn sự nghiệp thần *yang* của *ong kadhar* ផ្ទះ អាណ - Lời cúng bái và khấn vái thần *yang* của các thành phần chúc sắc chúc việc và không thể thiếu vật tổ *baganrac* អាណ của tăng lữ *pasaih* វាងវាង với các vật dụng thiết yếu.

Quảng Văn Đại